

Forandringsfabrikkens innspill til endringer i forskrift om fosterhjem

Generelle innspill til forskriften

Forskriften må ivareta barns grunnleggende menneskerettigheter

Barnekonvensjonen inneholder grunnleggende rettigheter som gjelder alle barn - også barn i fosterhjem. Uavhengig av partsrettigheter og samtykkekompetanse, har barn fire grunnleggende rettigheter når det gjelder fremgangsmåte og prosesser som berører barn. Det som er avgjørende for når barn har disse rettighetene er om det skal foretas en handling/avgjørelse som berører barn. Dette gjelder ikke bare rettslige prosesser, men alle prosesser eller fremgangsmåter som berører barn, for eksempel når barn blir flyttet, ved valg av fosterhjem eller oppfølging av barn i fostehjem.

Disse fire grunnleggende rettighetene er:

- barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som berører barn (BK artikkel 3, Grunnloven § 104),
- barnet har rett til uttale seg fritt om forhold som berører barnet (BK artikkel 12, Grunnloven § 104),
- barnet har rett på informasjon i forbindelse med at det har rett til å uttale seg (BK artikkel 12)
- barnet har rett på privatliv (BK artikkel 16, Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) artikkel 8, Grunnloven § 102).

Et enstemmig storting vedtok 28. mai 2020 å sikre at forslagene til ny barnevernlov er i tråd med disse fire grunnleggende rettighetene i prosess (stortingsvedtak 637).

For å finne ut av hva som er barnets beste må barnet få uttale seg fritt. For at barnet skal få uttale seg fritt må barnet få nok og god informasjon, og barnets rett til privatliv må ivaretas. Disse fire rettighetene må forstås og ivaretas i sammenheng. For eksempel hjelper det lite at barnet snakker med en trygg voksen dersom barnet ikke har nok informasjon til å uttale seg fullstendig.

Det er ikke nok å høre barn dersom dette ikke skjer på en måte som gjør at barn får fortalt grundig og ærlig om hva de tenker, opplever og føler. Mange fagfolk har fått en forståelse av hva det er å hjelpe barn som ikke er sammenfallende med verken det barn selv mener er å hjelpe barn, eller det som følger av barnekonvensjonen (BK).

Forskriften må ivareta kunnskap direkte fra barn

Forandringsfabrikken har de siste årene hentet inn erfaringer og råd fra over 350 barn og unge (6-19 år) som bor eller nylig har bodd i fosterhjem. Når forskriften nå skal endres er det avgjørende at departementet gjennomgående inkluderer innspill bygd på kunnskap fra barn som bor i fosterhjem, i tillegg til innspill fra fagfolk og forskning. Departementet må også sikre at kunnskapen til barn er med når Bufdir skal utarbeide eller revidere krav, opplæring og faglige anbefalinger for fosterhjem.

Om Forandringsfabrikken

Forandringsfabrikken (FF) er en ideell stiftelse og et kunnskapssenter. Målet til Forandringsfabrikken er at barn opplever skole, barnehage, hjelpesystemer, politi og rettssystemer som trygge og nyttige. Forandringsfabrikken gjør undersøkelser om hvordan barn opplever disse systemene, ved bruk av en deltakende forskningsmetodikk kalt Participatory Learning and Action (PLA). Svarene som hentes inn oppsummeres uten at det knyttes til teori eller analyse. Barns erfaringer og råd til forandringer oppsummeres som kunnskap direkte fra barn. De siste 10 år har Forandringsfabrikken møtt over 6200 barn i norsk skole, 1700 barn i barnevernet (herunder 350 barn som bor eller nylig har bodd i fosterhjem, 6-19 år), 1900 barn i psykiske helsetjenester og 500 barn utsatt for vold eller overgrep. Barn og ungdom som ønsker å bidra i å formidle funnene fra FFs undersøkelser, inviteres med som «proffer». De deltar i møter med nasjonale myndigheter, politikere, fagfolk og studenter. Proffene løfter fram kunnskapen fra barn og unge, deltar i dialoger og bidrar i arbeidet med høringsvar.

Direkte innspill til forskriften

Direkte endringer i hver enkelt paragraf i forskriften er markert i **rødt**. Deretter følger forklaringer fra kunnskapen direkte fra barn og Forandringsfabrikkenes vurdering.

Nye grunnleggende bestemmelser

Vi minner om Stortingsvedtaket fra 28.05.2020, hvor Stortinget enstemmig vedtok følgende:

«Stortinget ber regjeringen sikre at forslagene til ny barnevernlov og ny barnelov er i tråd med FNs barnekonvensjons prinsipper om barns rett til informasjon, til å bli hørt, beslutninger til barnets beste og barns rett til privatliv.»

For å sikre stortingsvedtaket ønsker vi å foreslå et nytt kapittel 1 som inneholder barns grunnleggende rettigheter i prosess. Dersom det ikke kan tas inn som et kapittel, ber vi om at disse bestemmelsene likevel blir stående innledningsvis i forskriften.

Forslag til nytt kapittel:

Kapittel 1 Grunnleggende bestemmelser

§ Barns rett til å uttale seg fritt

Alle barn har rett til fritt å gi uttrykk for sitt syn i situasjon som vedrører dem.

Det er ikke nødvendig å innhente samtykke fra foreldre for å snakke med barnet.

Barn har rett på et miljø der barna føler seg respektert og trygg når barna skal gi uttrykk for sine synspunkter. Fremgangsmåten må sikre at barnet ikke blir utsatt for manipulering, utilbørlig påvirkning eller press fra andre.

Barn må i utgangspunktet få uttale seg direkte til beslutningstaker. Dersom dette ikke kan skje, må det sikres at barnets uttalelser kommer frem på riktig måte.

Det må sikres at barnet får uttale seg om hva barnet mener er den beste løsningen i situasjonen. Barnet må få uttale seg om hvordan det vil bli for barnet dersom det velges andre løsninger enn det barnet ønsker.

Barnets synspunkter skal være utgangspunktet for vurdering av barnets beste og tillegges vekt i samsvar med dets alder og utvikling. Vekting av barnets uttalelser må baseres på en konkret vurdering. Vurdering av utvikling må ta utgangspunkt i barnet, og ikke knyttes til hvorvidt barnets syn er i samsvar med anerkjent praksis eller fagpersoners vurdering.

Dersom barnets uttalelser ikke skal tillegges vekt må det vurderes hvilken betydning det vil ha for barnets utvikling å handle i strid med barnets uttalelser.

§ Barns rett til informasjon

Barnet må få den informasjon som er nødvendig for å få uttale seg. Dette innebærer blant annet at barnet skal få informasjon om situasjonen/saken, hvilken informasjon barneverntjenesten har, hvilke beslutninger som skal tas og hvilke alternative løsninger som finnes. Informasjon skal gjentas dersom nødvendig. Barnet skal også få ny informasjon i saken.

Informasjonen skal gis på en hensynsfull og forståelig måte. Det skal så langt som mulig sikres at barnet har forstått innholdet og betydningen av informasjonen.

§ Barns rett til privatliv

Barn har krav på ivaretagelse av deres privatliv.

Barnet må i forkant få informasjon om hva som kan skje med opplysninger barnet har fortalt. Barnet må få informasjon dersom det er aktuelt å dele opplysninger barnet har fortalt. Dette gjelder både hva som skal deles og til hvem. Dette gjelder om informasjon skal deles til foreldre eller andre fagfolk/tjenester.

Barnet skal uavhengig av alder få uttale seg før det bestemmes at informasjon skal deles, og barnets syn skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet. Dette gjelder også i nødrettslignende tilfeller dersom det er mulig å innhente barnets syn.

Fosterforeldre må informere barn om at de vurderer å dele opplysninger med barneverntjenesten eller andre offentlige instanser. Barnet må få uttale seg før fosterforeldrene gjør dette. Dersom barnet har innvendinger mot dette, må fosterforeldrene så langt det er mulig forsøke å finne løsninger sammen med barnet. Dersom fosterforeldrene, på tross av barnets syn, mener barneverntjenesten må få vite dette, må de fortelle barnet at barneverntjenesten får vite dette. Fosterforeldre må være kjent med at biologiske foreldre har rett til innsyn i barnevernsdokumentene. Fosterforeldrene kan foreslå til barnet at de sammen møter barnevernet

Forandringsfabrikkens vurdering:

For at sikre barns grunnleggende rettigheter skal gjelde for fosterhjemsordningen så må det tydeliggjøres i forskrift.

For å gjennomføre nevnte stortingsvedtak fra mai 2020, må disse rettighetene tydelig inn i ny barnevernlov og da samtidig inn i fosterhjemsforskriften.

I tillegg til stortingsvedtaket viser vi til FNs barnekonvensjon artikkel 4 hvor det fremgår følgende:

«Partene skal treffe alle egnede lovgivningsmessige, administrative og andre tiltak for å gjennomføre de rettigheter som anerkjennes i denne konvensjon.»

Som departementet sikkert er klar over foreslår nå Barne lovutvalget i sin NOU om ny barne lov et kapittel 1 med noen grunnleggende bestemmelser. Vi håper derfor at tilsvarende gjøres i ny barne lov og fosterhjemsforskriften for å sikre stortingsvedtaket fra mai.

Her følger en forklaring på de fire grunnleggende rettighetene:

Barnets rett til å uttale seg fritt (BK artikkel 12 og Grunnloven § 104)
Retten til å uttale seg fritt er nøkkelen for å nå målet om barnets beste og oppfyllelse av en rekke andre rettigheter som for eksempel godt helsetilbud, godt utdanningstilbud, og beskyttelse mot vold, overgrep og skadelige omsorgssituasjoner.

Barns rett til å uttale seg fritt medfører en plikt til å sikre følgende:

- Barns rett til å uttale seg
- Barns rett til å uttale seg *informert*
- Barns rett til å uttale seg *fritt*, det vil si
 - uten utilbørlig påvirkning, press eller manipulering
 - uten samtykke fra foreldre eller fosterforeldre
 - det skal legges til rette for at barnet føler seg trygg og respektert

Det barn uttaler er i utgangspunktet underlagt taushetsplikt. Dette krever at fagfolk følger en bestemt fremgangsmåte dersom informasjon skal deles videre (se mer under punktet om privatliv). Barnet har ingen plikt til å benytte seg av retten til å uttale seg fritt, og det må sikres at barn har et reelt valg.

Barnets rett til informasjon (BK artikkel 12)

Retten innebærer at barnet skal få all den informasjon barnet trenger for å uttale seg fritt om hva barnet opplever, tenker og føler.

Barnet skal blant annet informeres om

- saken/situasjonen
- hvilken informasjon fosterforeldrene og barnevernet har og fra hvem
- hvilke valg og eventuelle beslutninger som kan/skal treffes
- hvilke alternativer som finnes i den aktuelle situasjonen

- hvilke konsekvenser disse valgene kan få/hva vil skje etterpå
- at de voksne f.eks fosterforeldre må legge til rette for at barnet skal få uttale seg fritt
- at voksne f.eks fosterforeldre ikke kan dele informasjon videre uten at barnet får vite det og si sin mening om det
- at informasjon ikke deles videre uten at det følger av loven at dette kan skje og at i så fall vil barnet først få beskjed om det

Barnet har rett til privatliv (BK artikkel 16 og EMK artikkel 8)

Barns rett til privatliv innebærer at alle fagfolk er forpliktet til å følge en bestemt prosess dersom informasjon om barnet skal deles videre. Dette gjelder deling av informasjon om barnet til fosterforeldre, foreldre, andre tjenester og internt i tjenester. Det gjelder også dersom barnevernet har etterspurt informasjon om barnet.

Fem obligatoriske steg før informasjon deles:

- Det må foreligge en hjemmel i norsk lov for å dele informasjon
- Barnet må få informasjon om at det vurderes deling av informasjon
- Barnet må få uttale seg fritt om deling av informasjon
- Hjemmel for deling må vurderes i lys av barnets uttalelser
- Barnet må få informasjon om beslutningen om at informasjon skal deles før informasjonen deles (kan være unntak i nødrettssituasjoner)

Det kan ikke føres informasjon fra barn i journalsystemer, referater ol. som ikke sikrer fremgangsmåten beskrevet over.

Barnets beste (BK artikkel 3 og Grunnloven § 104)

Barnets beste er *både* et mål i seg selv, og avgjørende for hvordan man skal gå frem i saker/handlinger som berører barn. I tillegg til at barnets beste er et grunnleggende hensyn ved resultatet/konklusjonen av en handling eller sak som berører barnet, så er det også et grunnleggende hensyn ved fremgangsmåten/prosessen forut for resultatet/konklusjonen. Hva som er barnets beste skal med andre ord vurderes og tas hensyn til, fra begynnelse til slutt.

Barnets beste er

- et grunnleggende hensyn
- avgjørende for hvordan man skal gå frem i saker/handlinger som berører barn
- avgjørende for når det oppstår plikt til å ivareta barns grunnleggende rettigheter

For å finne ut av hva som er barnets beste må fosterforeldre og fagfolk alltid snakke med barnet. Barn har en rett til å uttale seg *fritt*; det er altså ikke nok at barn får uttale seg. For at det skal være mulig for barn å uttale seg fritt, må det ha mottatt nok og tilpasset informasjon. Barnet

må vite nok om situasjonen, og hva som kan skje med den informasjonen barnet deler når det uttaler seg. I tillegg er det viktig at barnets rett til privatliv ivaretas. Barnet må vite at ikke noe deles videre, uten at barnet vet at det skal deles og får uttale seg fritt om dette.

Dagens praksis, der fosterforeldre, fagfolk og tjenester ofte selv har en oppfatning av hva som er barnets beste må opphøre. **Veien til barnets beste er altså å bruke de tre andre rettighetene før det tas avgjørelser/foretas handlinger.** Dette er ikke bare en mulig vei til barnets beste: Det foreligger en **plikt til å sikre disse rettighetene i prosesser som involverer barn.**

§ 2 skal lyde

Rekruttering, formidling og grunnleggende opplæring av fosterhjem

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for rekruttering og formidling av fosterhjem.

Barne-, ungdoms- og familieetaten har ansvaret for at fosterhjemmene får grunnleggende opplæring **i barns fire grunnleggende rettigheter.**

Kunnskap direkte fra barn:

Forandringsfabrikken har de siste årene hentet inn erfaringer og råd fra over 350 barn og unge (6-19 år) som bor eller nylig har bodd i fosterhjem. I 2018 gjorde vi en undersøkelse med 120 unge i alderen 13-19 år som bor eller nylig har bodd i fosterhjem rundt i landet. Noen hadde bodd i fosterhjem fra de var veldig små, mange hadde bodd i fosterhjem fra barneskolealder og noen var eldre. Mange barn har manglet informasjon om livet sitt fra fosterforeldre og barnevernet, de opplever at informasjon om dem blir delt uten at de får uttale seg fritt om dette. Mye blir bestemt i barns liv uten at barnet har fått uttale seg fritt om dette.

Videre har barn tydelige råd til hva som er viktig i opplæringen. I undersøkelsen svarte 85% at det som er viktigst med gode, trygge fosterhjem, er å bo i en vanlig familie. Barn som bor i fosterhjem vil bli behandlet som andre barn, for å føle seg minst mulig annerledes:

- De vil bli behandlet som fosterforeldrenes biologiske barn.
- Alt trenger ikke være helt likt, men de må kjenne seg like mye verdt
- De vil ikke kjenne seg forskjellsbehandlet fordi de er i barnevernet.
- De vil ikke behandles annerledes, da er det lett å føle seg annerledes
- De vil ikke være en jobb for folk og kjennes som en jobb
- De må få velge hvor mye av storfamilien og slekta de vil forholde seg til
- De må alltid få være med på ferieturer

Dette må ligge til grunn for den grunnleggende opplæringen.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Det er bra og viktig med presisering om grunnleggende opplæring, men *innholdet* i opplæringen er enda viktigere. Forskriften må sikre at den grunnleggende opplæringen av fosterforeldre ivaretar barns fire grunnleggende rettigheter og kunnskap direkte fra barn om hva som er trygge og gode fosterhjem og fosterforeldre. Departementet må derfor sikre at Bufdir inkluderer barns grunnleggende rettigheter og kunnskap direkte fra barn i opplæringen.

§ 3 nytt tredje ledd skal lyde

Fosterforeldrene skal gjennomføre opplæring før barnet flytter inn. Opplæringen skal være i tråd med nasjonale faglige anbefalinger **og barns fire grunnleggende rettigheter**.

Kunnskap direkte fra barn:

Se samme begrunnelse som til § 2.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Vi støtter at opplæringen skal være lik rundt i landet, men det viktigste er å sikre godt innhold i opplæringen. I de nåværende nasjonale anbefalingene må kunnskap direkte fra barn tydeligere inn, i tillegg til barns fire grunnleggende rettigheter. Vi ber om at departementet stiller krav til at Bufdir grunnleggende inkluderer kunnskap direkte fra barn, og barns fire grunnleggende rettigheter i revidering av de nasjonale faglige anbefalingene for oppfølging.

§ 4 tredje ledd nytt andre punktum skal lyde

Vurderingen skal dokumenteres av barneverntjenesten.

Vi ønsker å foreslå en ny § 4 (hele bestemmelsen) bygd på barns grunnleggende rettigheter og kunnskap direkte fra barn:

§ 4. Valg av fosterhjem til det enkelte barn

Valg av fosterhjem er en beslutning som berører barn. Ved valg av fosterhjem til et barn skal barneverntjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste, jf. barnevernloven § 4-1. Barn må uttale seg fritt om hvilke fosterhjem de ønsker å bo i. Barnet må få uttale seg fritt om de ønsker å bo i fosterhjem i familie eller nettverk. Barn må få informasjon om aktuelle fosterhjem. Dersom det er mulig må barnet få møte aktuelle fosterforeldre før det tas stilling til valg av fosterhjem. Barnet må få uttale seg fritt om dette. Vurderingen av barnets beste må ta utgangspunkt i barnets uttalelser. Dersom barnet er uenig i valg av

fosterhjem, må konsekvensene av å velge et fosterhjem i strid med barnets ønske vurderes.

Fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre. Enslige fosterforeldre kan velges dersom barneverntjenesten finner at dette vil være til det aktuelle barnets beste. Vurderingen skal dokumenteres av barneverntjenesten **etter barnevernloven § 6-3 a.**

Kunnskap direkte fra barn:

Barn som skal flytte i fosterhjem må få være med å bestemme hvor de skal bo. I Forandringsfabrikkens undersøkelser om fosterhjem er flytting et tema som særlig har gått igjen som ekstra viktig for barn. Barn svarer veldig tydelig at de MÅ ha større mulighet til å bestemme over livet sitt og lyttes til, så langt det er mulig. Barneverntjenester og barnevernsarbeidere bør derfor tenke klokt også ved å ta barnet med i vurderinger av hvilket fosterhjem barnet skal bo i.

Barn må få uttale seg fritt om hvor de skal bo - i nærområdet der de tidligere har bodd eller langt unna. Det må så langt som mulig tas hensyn til dette, så lenge det ikke er farlig for barnet. For noen kan å fortsette å kunne ha kontakt med sine venner, nærmiljø, familie og slekt være viktig for at de skal ha det bra i fosterhjemmet. Noen barn ønsker å flytte vekk fra hjemkommunen sin. Barnevernet må lytte til hva barnet ønsker og hvorfor de ønsker det. Barn må bli spurt om hva som er viktig i fosterhjem når fosterhjem skal velges. Barnet må bli spurt konkret om dette. Eksempler kan være å spørre om barnet vil bo i fosterhjem med barn, om barna bør være eldre eller yngre enn seg, hvilke interesser barnet ønsker at familien har. Det som er viktig for barnet må så langt som mulig tas hensyn til, siden det er de som skal flytte i et nytt hjem.

Foreldre, søsken, slekt, venner og nettverk kan også være viktige personer for barnet. Det er derfor grunnleggende nødvendig at fosterforeldre kan invitere familie og nettverk hjem til seg, hvis barnet ønsker det. Ved valg av fosterhjem må barnevernet derfor stille som vilkår at fosterhjemmet må legge til rette for kontakt med de som barnet tenker er viktige personer i sitt liv. Det kan være søsken, besteforeldre eller venner. Dette må stå i avtalen mellom barnevernet og fosterforeldrene. Barnevernloven gir barn stadig større rettigheter til kontakt med dem som er viktige for barnet.

Barnevernet må huske at det kan være mange som er vel så viktige i barnet sitt liv, som foreldre eller familie. Barnet må inviteres til å fortelle hvem som er viktige for dem og hvorfor de er viktige. Barnevernsarbeideren må snakke åpent og ærlig med barnet om hva de tenker er god kontakt og hva slags ansvar et barn skal ha og ikke ha i kontakt med familie, venner og nettverk.

Ansvar for å sørge for at barnet ikke mister kontakt med de som er viktige i livet sitt, må ikke overlates til fosterforeldre alene. Kontaktpersonen i barnevernstjenesten må følge med på om fosterhjemmet hjelper barnet til å holde kontakt.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Kravet om begrunnelse etter barnevernloven § 6-3 a må synliggjøres slik at det i forskrift kommer krav til å dokumentere barnets syn på flytting og bruk av nettverk. Det må også dokumenteres hva slags informasjon barnet har fått, hvordan det er lagt til rette for at de skal få snakke fritt og hva barnet selv mener og hva barnets begrunnelser er.

§ 5 andre ledd og nytt tredje ledd skal lyde

Barneverntjenesten i omsorgskommunen har ansvaret for å godkjenne fosterhjemmet. Ved valg av fosterhjem utenfor omsorgskommunen har denne plikt til å undersøke om fosterhjems kommunen har informasjon om fosterhjemmet. **Barnet får uttale seg fritt om barnet ønsker å bo i nærheten av omsorgskommunen.** Dersom det besluttes plassering utenfor omsorgskommunen skal fosterhjems kommunen informeres.

Barneverntjenestene i fosterhjems kommunen og omsorgskommunen kan inngå avtale om at barneverntjenesten i fosterhjems kommunen skal godkjenne fosterhjemmet. Avtalen skal være skriftlig.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

Kunnskap direkte fra barn:

Barn ønsker å få møte fosterfamilien før det er endelig bestemt i hvilken familie barnet skal bo og etter det er bestemt. Sånn at de kan bli litt kjent før de skal flytte dit. Ved å inkludere barn kan man også få til god matching mellom familien og barnet, så de får kjenne mer på kjemien. Da kan det også bli lettere for barn å flytte, fordi barnet flytter til et hjem som barnet selv har vært med på å bestemme. Det kan bidra til å gjøre flyttingen bedre både for fosterforeldrene og barnet. Når barn skal flytte så burde det bare mangle at de vet hvem de skal bo hos og får møte de før de flytter inn.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Vi STØTTER tydelig at barneverntjenesten i omsorgskommunen skal ha ansvar for å godkjenne fosterhjemmet. Kunnskap direkte fra barn er tydelig på viktigheten av at beslutninger tas nærmest mulig barnet. Dette er med å legge til rette for at barns grunnleggende rettighet i prosess blir ivaretatt og at fosterhjemmet som velges blir til barnets beste. At kommunen får ansvar for rekruttering (etter forslag til ny barnevernlov), godkjenning og oppfølging kan gi mer helhetlig ansvar og muligheter for

barneverntjenesten. At omsorgskommunen har ansvar for godkjenning kan gjøre det lettere for barneverntjenesten å la barnet møte og få informasjon om fosterforeldrene før det bestemmes at barnet skal bo der. Dette kan gjøre matching mellom barn og familie bedre og hindre brudd.

Mange barn ønsker å få bo i et fosterhjem i nærheten av sin bostedskommune. Departementet bør derfor legge til at barneverntjenesten må la barn få uttale seg fritt om de ønsker å flytte til en kommune i nærheten. Hvis barnet ønsker det, og det ikke er farlig for barnet, så må barnevernet først vurdere fosterhjem som er i nærheten av omsorgskommunen.

§ 7 nytt andre ledd skal lyde

Barneverntjenestens oppfølging av **barnet og fosterforeldre** ~~fosterhjemmet~~ skal være helhetlig og må tilpasses den enkelte fosterfamilie.

Nåværende andre og tredje ledd blir nytt tredje og fjerde ledd. **Barnets rettigheter etter kapittel 1 må ivaretas. Ved deling av informasjon må barnet informeres og få anledning til å uttale seg.**

Kunnskap direkte fra barn:

Kunnskap direkte fra barn viser at det for mange barn er utrygt å fortelle hvordan de har det i fosterhjemmet når de blir spurt foran fosterforeldrene. Og noen barn blir ikke spurt om det i det hele tatt, særlig hvis de er yngre. Det gjør det vanskelig å fortelle ærlig. Og noen barn får ikke mulighet til å fortelle. Da får ikke barnevernet vite hvordan barnet har det og hva barnet trenger. For at det skal bli trygt, svarer barn tydelig at barnevernet må snakke med barnet alene, og før de snakker med fosterforeldrene. Når barnevernet kommer på besøk har mange barn kjent på at barnevernet er der mest for fosterforeldrene og ikke er der for dem. Ved å snakke med barnet først viser barnevernet tydelig at barnet er viktigst.

Dagens tallkrav blir av mange barn snakket om som "kryss-av-skjema". Det at barnevernet har vært på besøk fire ganger i året sier ikke nødvendigvis noe om barnevernet har klart å følge opp barnet eller fått til å drive kontroll med fosterhjemmet. Barn ønsker heller at barnevernet måler det som er viktig for dem og at barnevernet fører kontroll på om fosterhjemmene er trygge for barn. Da må det komme innholds krav til oppfølgingen som måler kvalitet og trygghet sett fra barn. Dette for at barnevernet faktisk skal ha mulighet til å føre kontroll og følge opp barnet.

Selv om mange barn i fosterhjem ikke vet at fosterforeldrene blir veiledet så merker mange barn at fosterforeldrene oppfører seg annerledes og gjør ting hjemme på annen måte. Barn har kjent på usikkerhet og

utrygghet når noe skjer uten at de vet hva som skjer eller hvorfor, og det kan gjøre vanskelig å stole på fosterforeldrene. For barn er åpenhet avgjørende for å skape trygghet. Barn har beskrevet at de ikke har skjønnet hvorfor fosterforeldrene forandret seg, før de i ettertid har lest i papirene sine eller blitt forklart at fosterforeldrene ble veiledet. De ønsker å få vite at fosterforeldrene får veiledning. Barn har også rett på det etter de grunnleggende rettighetene. Fosterforeldre kan få god og treffsikker veiledning, men da må veilederen også få innspill fra barnet om hva det er lurt at fosterforeldrene får veiledning om. Hvis ikke kan veiledningen bomme og miste barnets viktige innspill og løsninger.

I følge barn bør fosterforeldre få generell veiledning i hvordan de kan vise kjærlighet og trygghet, hvordan fosterforeldre kan være ekte og samarbeide godt med barn og hvordan fosterforeldre møte barn klokt når barn har det vondt. Trygghet i fosterhjemmet for barn er viktig for at barnet ikke skal kjenne seg utrygg og i noen tilfeller måtte flytte vekk.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Framover i Norge kan ikke fire besøk av barnevernet i året bety at oppfølgingen av barnet er forsvarlig. Å sikre barns fire grunnleggende rettigheter må være del av innholdskravet for oppfølging i fosterhjem. Kunnskap direkte fra barn viser at dagens oppfølgingsbesøk ikke oppleves rettssikkert for mange barn og unge som bor i fosterhjem. De tør ikke fortelle ærlig til barnevernet, og særlig ikke om det vanskeligste som de trenger å fortelle om - og som de burde fortelle. For å kunne oppfylle formålet må ordningen endres, sånn at barnevernet får vite hvordan barnet har det i fosterhjemmet og ellers i livet. Det å skulle fortelle hvordan man har det hjemme krever at barnet er helt trygg på den voksne som barnet skal fortelle til. At barnevernet snakker alene og først med barnet bør stå som en rutine i forskriften.

Barn må få informasjon om at fosterhjemmet får veiledning. Barnet må også få uttale seg om dette. Veilederen må alltid snakke barnet. Fosterforeldre kan ikke få veiledning uten at barnet er med og forteller hva det er viktig at fosterforeldrene skal bli veiledet på. Det er jo barna de blir veiledet for å være foreldre for. Barn og unge bør først og fremst få treffe og prate med den som skal veilede fosterforeldrene. Veilederen må snakke med barnet alene sånn at barnet trygt kan fortelle hva de tenker fosterforeldrene kan bli bedre på. Fosterforeldre kan ikke få veiledning uten at veilederen har snakket med barnet om hva slags veiledning fosterforeldrene skal få. Hvis de gir veiledning uten å snakke med barnet kan de gi lite nyttig eller unyttig veiledning. Hvis veilederen ikke har møtt barnet eller kjenner barnet så kan det hende at fosterhjemmet har mindre utbytte av veiledningen, og i verste fall kan veiledningen ha en negativ effekt på fosterhjemmet. Det er viktig at barnets rett til privatliv ivaretas i forholdet mellom fosterforeldre og barnevernet. Dersom barnevernet eller fosterforeldrene skal dele

informasjon fra barnet med hverandre er det viktig at begge parter husker at barnet må få informasjon om dette å uttale seg. Dersom barnet opplever at fosterforeldre og barnevern deler informasjon uten at barnet vet dette, kan barnet miste tillit.

Forslag til forskriftsregulering av frikjøp og fosterhjemsstønad

Kunnskap direkte fra barn:

Barn i fosterhjem ønsker at de som bli fosterhjem gjør det fordi at de er glade i barn og ønsker å ta inn et barn i familien, - ikke av økonomiske grunner. Barn stiller spørsmål ved at fosterforeldre skal få penger for å ha barn, når ikke andre foreldre, steforeldre, adoptivforeldre får lønn for barna sine. Barn ønsker at fosterforeldrene skal jobbe og ikke ha barnet som jobb. De ønsker at fosterhjem er mest mulig som et vanlig hjem og ikke en jobb.

Forandringsfabrikkens vurdering:

Fosterhjemsutvalget peker i NOU 2018:18 på at det er mye forhandling rundt økonomi, og at fosterforeldre kan få ulikt betalt avhengig av kommunen. Dette gjør at fokuset fort kan bli på det økonomiske. Dagens forhandlingsrom rundt økonomi kan gjøre noe med hvem som blir fosterforeldre og dette går ut over barna som trenger et trygt og varm fosterhjem som er mest mulig som en vanlig familie. Departementet burde stramme inn dette handlingsrommet og regulere dette gjennom forskrift.

Forandringsfabrikkens støtter Fosterhjemsutvalgets forslag om å gjøre fosterforeldres godtgjøring til en fosterhjemstønad som er lik for alle fosterforeldre, og som er justert etter barnets alder. På den måten får ikke fosterforeldre lønn, men en stønad som ligner på andre støtteordninger "vanlige" foreldre kan få. Stønnen bør være skattefri, da vil den ikke anses som lønn for arbeid og det å bli fosterforeldre vil i mindre grad være forbundet med en jobb. Dette kan bidra til at fosterfamilier blir mest mulig som en vanlig familie. Å vite hva de får kan også sikre mer forutsigbarhet for fosterforeldre. I tillegg sikres det likhet for fosterforeldre, og det kan være med på å dempe konflikten mellom barneverntjenesten og fosterforeldre.

Forsterkninger og støtte må så langt som mulig ikke komme i form av frikjøp, men heller konkrete tiltak. Frikjøp bør ikke anses som et tiltak i seg selv. Å sette inn tiltak er en beslutning som berører barn og da må barnet få uttale seg fritt om hva slags type støtte eller tiltak som kan passe. Den første frikjøpsperioden bør også forskriftsfestes og være lik rundt i landet, differensiert etter alder. Dette kan bidra til å fjerne forhandlingsrommet rundt frikjøp. Barn ønsker seg vanlige familier der

fosterforeldrene jobber som i andre familier, og som ikke er hjemmegående. Derfor bør den første frikjøpsperioden kortes ned.

Forandringsfabrikken støtter Bufdir i at frikjøp som hovedregel avgrenses til første perioden etter barnet flytter inn og at få fosterhjem bør frikjøpes utover den første perioden. Vi ønsker å foreslå en første frikjøpsperiode som er kortere enn det bufdir tidligere har foreslått. Det er for at barna raskt skal kjenne at de bor i en vanlig familie. Vi foreslår at det bør være frikjøp i første periode som er 56 uker for barn 0-1 år, 46 uker for barn 1-5 år, 12 uker for barn 6-15 år og 10 uker for barn 15-17 år.